

Overheid 5

1. Van een land zijn de volgende gegevens bekend over 2009:

Bruto toegevoegde waarde overheid	€ 100 mld
Staatsschuld op 31-12-2009	€ 290 mld
Omzet van de marktsector	€ 306 mld
Inkoopwaarde marktsector (incl. diensten derden)	€160 mld
Exportwaarde goederen en diensten	€ 70 mld
Tekort lopende rekening betalingsbalans	€ 23 mld
Groei BBP (% t.o.v. voorgaand jaar)	- 1,2
Begrotingstekort (% BBP)	13

Bereken de staatsschuldquote op 31-12-2009.

Om de staatsschuldquote te berekenen hebben we het BBP nodig.

BBP = toegevoegde waarde marktsector + toegevoegde waarde overheid

Toegevoegde waarde marktsector = Omzet – Inkoopwaarde

Dus: BBP = (306 – 160) + 100 = 346

$$\text{Staatsschuldquote} = \frac{290}{346} \times 100\% = 117,9\%$$

2. Hoe kant het dat als het begrotingstekort van de overheid oploopt de rente waartegen de overheid moet lenen hoger wordt?

De overheid een grote partij op de kredietmarkt. Het tekort bedraagt 13 mld euro. Er moeten mensen bereid zijn de overheid geld te lenen. Hoe meer de overheid wil hoe moeilijker het wordt die mensen te vinden. Ze zal dus met een aantrekkelijke rente moeten komen wil ze die mensen vinden.

3. Hoe kan het dat als de overheidsschuld oploopt de rente waartegen de overheid nieuwe leningen afsluit hoger zal worden?

Naarmate de schuld van de overheid groter is in verhouding tot het BBP wordt de kans dat de overheid deze schuld niet meer kan terugbetalen groter. Aangezien beleggers risicoavers (risico mijndend) zijn zullen ze gecompenseerd willen worden voor dit grotere risico. Een hogere rente biedt zo'n compensatie.

4. De overheid besluit de BTW te verhogen ten einde het tekort op de begroting kleiner te maken. Geef een reden waarom dit inderdaad zou kunnen lukken.

Belastingen behoren tot de ontvangstenkant van de begroting. Een verhoging van de belasting zal dus inderdaad het tekort verkleinen. Immers door de BTW verhoging zullen de belastingontvangsten van de overheid toenemen.

5. Geef een reden waarom een verhoging van de BTW het gewenste effect niet zal opleveren.

Door de verhoging van de BTW zullen de verkopen dermate dalen dat de totaal ontvangen BTW niet toeneemt maar daalt.

6. Leg uit dat dit laatste effect te maken heeft met de prijselasticiteit van de vraag.

Als de vraag elastisch is zal een stijging van de prijs met een bepaald percentage leiden tot een daling van de hoeveelheid met een groter percentage. Je krijgt dan wel per product meet BTW binnen maar je verkoopt veel minder producten.

7. Als de overheid dan toch de BTW wil verhogen wat kan ze dan het beste doen, het hoge tarief verhogen of het lage tarief verhogen?

Als de overheid uitsluitend kijkt naar het bedrag dat ze binnenkrijgt kan ze het beste het lage tarief verhogen. Immers het lage tarief geldt voor noodzakelijke goederen. Deze goederen hebben een lage elasticiteit. Immers mensen hebben deze goederen nodig en zullen ze moeten blijven kopen ook al stijgt de prijs.

8. Wat was nog slimmer geweest om te verhogen als uitsluitend gekeken werd naar de elasticiteit van goederen?

Het was nog slimmer geweest om de accijns op sigaretten en brandstof te verhogen. Deze goederen hebben een zeer lage elasticiteit en zullen derhalve niet of nauwelijks reageren op een prijsstijging.

9. Leg uit dat de accijns op sigaretten niet alleen bedoeld is om inkomsten te genereren voor de overheid.

Sigaretten zijn zogenaamde demerit-goederen. Dit betekent dat de overheid het gebruik van deze goederen wil afremmen. Het instellen van een accijns wordt gedaan om het gebruik af te remmen.

10. Zijn er ook goederen waarvan de overheid het gebruik juist wil stimuleren?

Die zijn er zeker. Het zijn de zogenaamde merit-goederen. De overheid stimuleert het gebruik van deze goederen door ze te subsidiëren. Voorbeelden: musea, toneel, concerten, scholen etc.

11. In Nederland wordt de inkomstenbelasting geheven volgens een schijventarief. Leg uit hoe een verhoging van het tarief van de eerste schijf kan leiden tot een lagere p/a -ratio.

De p/a -ratio geeft aan hoeveel personen een arbeidsjaar vervullen. Een hoge p/a -ratio duidt op veel deeltijdwerkers. Als het tarief in de laagste schijf wordt verhoogd worden vooral de parttimers geraakt. Immers een parttimer heeft een relatief laag loon. Dit betekent dat hij met zijn inkomen voornamelijk in de laagste schijf zit. Een verhoging van dit tarief heeft dus veel invloed op zijn netto te besteden inkomen. Om zijn koopkracht op peil te houden zal hij dus waarschijnlijk meer gaan werken. Dit heeft een verlaging van de p/a -ratio tot gevolg.

12. De overheidsbegrotingen van de lidstaten van de EMU staan onder Europees toezicht. Het tekort van de overheid ($O - B$) mag niet groter zijn dan 3% van het BBP en de staatschuld mag niet groter zijn dan 60% van het BBP. Lidstaten proberen daarom hun uitgaven te verlagen en hun inkomsten te vergroten. Leg uit dat het vergroten van de overheidsinkomsten op korte termijn gunstig kan werken maar op lange termijn schadelijk kan zijn.

Als de overheid bijvoorbeeld de belasting verhoogt kan dat op korte termijn betekenen dat de inkomsten stijgen maar op lange termijn kan dat betekenen dat minder mensen betaald werk gaan zoeken (daling participatiegraad).

Als de overheid bijvoorbeeld staatsbedrijven verkoopt levert dat op korte termijn veel geld op maar op lange termijn loopt de overheid veel inkomsten mis.

13. Geef een andere reden dan voldoen aan de EMU norm om te bezuinigen op de overheidsuitgaven.

De overheid kan bang zijn dat de rente op de kapitaalmarkt teveel toeneemt als gevolg van het feit dat de overheid veel moet lenen. Als de rente op de kapitaalmarkt toeneemt zullen bedrijven wellicht minder investeren.

14. Waarom zullen bedrijven minder investeren als de rente op de kapitaalmarkt toeneemt?

Als een bedrijf wil investeren (= kapitaalgoederen kopen) zal ze daar geld voor nodig hebben. Dit geld moet geleend worden op de kapitaalmarkt. Als de rente hoger is wordt lenen duurder en zal een bedrijf minder snel geld lenen. Immers een investering moet winstgeverder zijn bij een hoge rente want uit de winst op de investering moet de rente betaald worden.

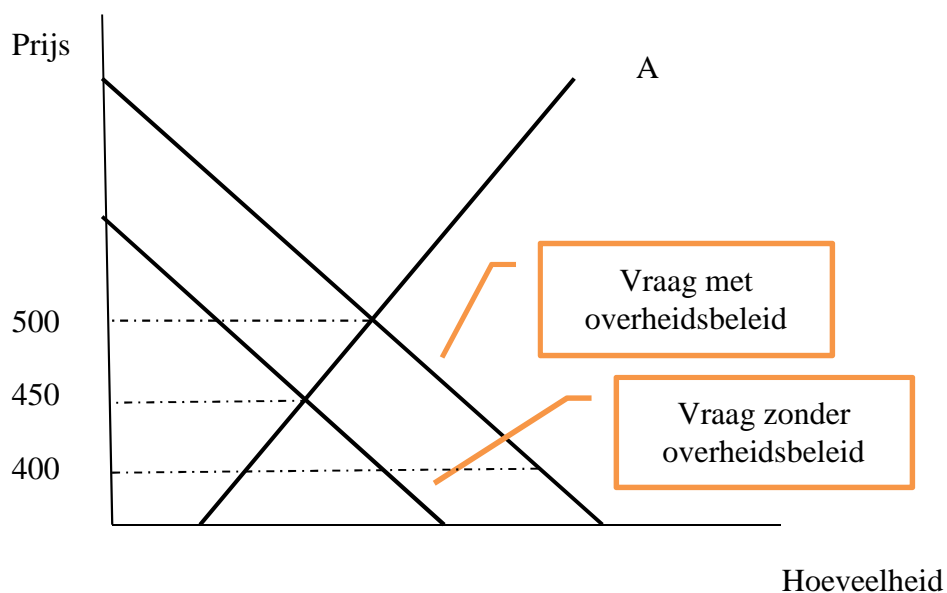
15. Waarom leidt monetaire financiering van de staatsschuld tot inflatie?

Als de staatsschuld monetair wordt gefinancierd worden de staatsobligaties door de centrale bank opgekocht. Als de centrale bank de staatsobligaties opkoopt komt er meer geld in omloop. Als er meer geld in omloop komt zullen de bestedingen toenemen. Hoe meer bestedingen, hoe meer vraag naar goederen, hoe meer inflatie (= prijsstijging).

16. Een regering overweegt het volgende beleid:

- Voor eengezinswoningen wordt een maximumhuur vastgesteld van € 400 per maand.
- De overheid gaat zoveel eengezinswoningen bouwen en verhuren dat op deze markt geen tekort ontstaat.
- Om de bouw van deze woningen te kunnen financieren wordt de fiscale aftrekbaarheid van de hypotheekrente beperkt.

De huurmarkt voor eengezinswoningen kan als volgt worden weergegeven.

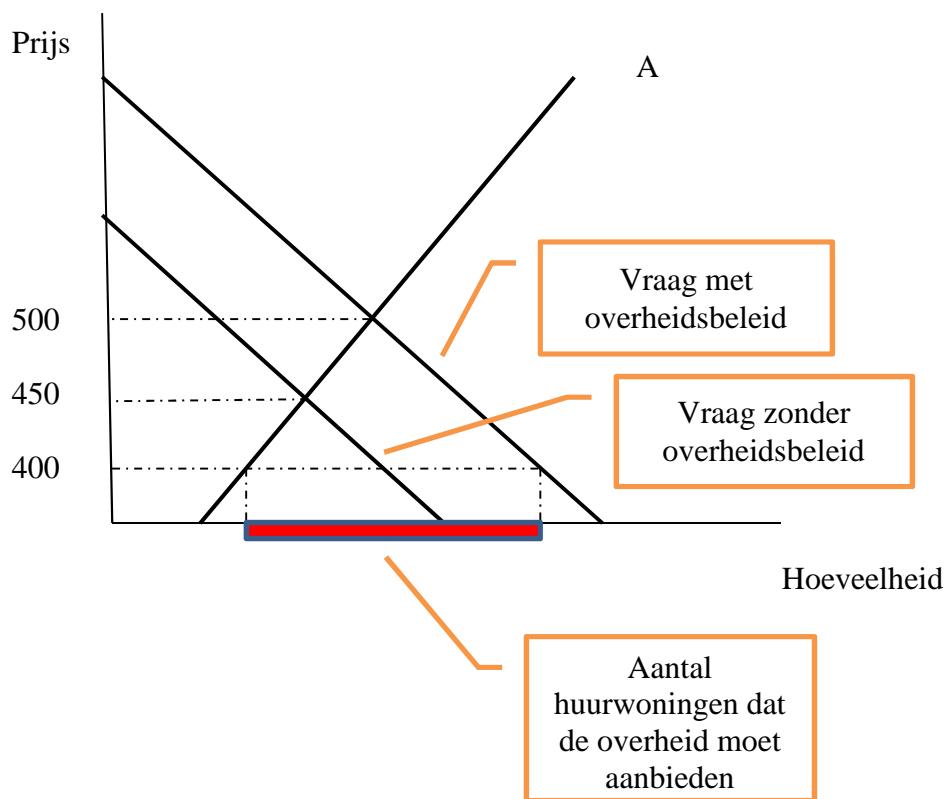
Eengezinshuurwoningen zijn inferieure goederen. Wat zijn inferieure goederen?

We spreken van een inferieur goed als er van dat goed meer gekocht wordt als het inkomen daalt.

17. Leg uit dat de maatregel met betrekking tot de hypotheekrente leidt tot de verschuiving van de vraaglijn.

Omdat de hypotheekrenteaf trek beperkt wordt zullen veel mensen geen koopwoning meer aanschaffen maar besluiten te gaan huren. De vraag naar huurwoningen zal dus toenemen.

18. Geef in de grafiek aan welke hoeveelheid huurwoningen de overheid, op grond van het beleid, moet aanbieden.

19. Iemand stelt dat als de overheid huurwoningen gaat aanbieden deze huurwoningen beschouwd moeten worden als collectieve goederen. Waarom is dat niet waar?

Een collectief goed is een goed dat als het geleverd wordt meteen voor iedereen is omdat anderen niet van het gebruik kunnen worden uitgesloten. Dit is echter bij huurwoningen helemaal niet het geval. De huurwoning, aangeboden door de overheid, is alleen voor de huurder die daar de huurprijs van € 400,- voor betaalt. Mensen die dit bedrag niet willen betalen krijgen geen huurwoning.

20. De overheid besluit de verhuurders een subsidie te geven op iedere huurwoning die ze aanbieden. De subsidie moet zo hoog zijn dat de overheid geen huurwoningen meer hoeft aan te bieden. Laat zien wat er met de aanbodcurve gebeurt als de overheid deze subsidie geeft en geef ook de hoogte van de subsidie aan.

